

О. Кривенко,
студент Київського національного
університету імені Тараса Шевченка

ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ НОРМ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА У НАЦІОНАЛЬНЕ ЗАКОНОДАВСТВО

Питанням імплементації норм міжнародного права Україна приділяє увагу з початку свого розвитку як самостійної держави. Вони знайшли відображення вже в Декларації "Про державний суверенітет України" від 16 липня 1990 р. згідно якої Україна визнає пріоритет загальнозвідомих норм міжнародного права над нормами внутрішньодержавного права.

Закон України "Про дію міжнародних договорів на території України" від 10 грудня 1991 року встановив, що тільки укладені й належним чином ратифіковані Україною міжнародні договори становлять невід'ємну частину національного законодавства України і застосовуються у порядку, передбаченому для норм національного законодавства.

Розвиваючи це положення, Закон "Про міжнародні договори України" від 22 грудня 1993 р. (далі – Закон) деталізує процес імплементації норм міжнародного права з урахуванням вимог Віденської конвенції про право міжнародних договорів 1969 р. (далі – Конвенція).

Стаття 5 Закону регулює питання повноважень на підписання міжнародного договору України, і, зокрема, надає Президенту, Прем'єр-міністру й міністру закордонних справ України право вести переговори і підписувати міжнародні договори України без спеціальних повноважень.

Використовуючи положення ст. 11 Конвенції, Закон визначає види надання остаточної згоди на обов'язковість міжнародних договорів України (затвердження; приєднання або прийняття; підписання) та відповідні їм процедури (видання указів, законів, постанов).

Конституція України 1996 року (далі – Конституція) не тільки остаточно встановлює чинність міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, але й є вирішує питання стосовно міжнародних договорів, які суперечать Конституції. Згідно ст. 9 їх укладення можливе лише після внесення відповідних змін до Конституції.

У відповідності зі ст. 13 Закону України "Про Конституційний Суд України" від 16 жовтня 1996 року, надання висновку щодо відповідності Конституції чинних міжнародних договорів України або тих міжнародних договорів, що вносяться до Верховної Ради України для надання згоди на їх обов'язковість, віднесено законодавцем до компетенції Конституційного Суду.

Імплементація як процес трансформації (запровадження) норм міжнародного права у національне законодавство відіграє суттєву роль у правовому забезпеченні курсу України на міжнародне співробітництво.

У цьому аспекті одним із визначальних факторів є стан виконання Україною зобов'язань перед Радою Європи (далі – РЄ) відповідно до вимог Висновку Парламентської Асамблеї РЄ № 190 (1995) (далі – Висновку), які спрямовані на системну імплементацію принципів і стандартів РЄ та стосуються саме ключових напрямів конституційно-адміністративної та судово-правової реформи і ключових європейських договорів, членство в яких забезпечує основу для інтеграції держави до європейського правового простору.

Щодо змісту виконання Україною зазначених вище зобов'язань (не торкаючись питання дотримання термінів) слід відзначити наступне.

Відповідно до п. 11 Висновку в Україні здійснюється значне реформування внутрішнього законодавства. Зокрема, вже прийняті нова Конституція; "Засади державної політики у галузі прав людини", новий Кримінальний Кодекс, нові закони "Про вибори народних депутатів України", "Про політичні партії в Україні", "Про судову систему в Україні" та змінений Закон України "Про Прокуратуру" базуються на фундаментальних принципах РЄ: верховенства права, плюралістичної демократії та поваги до прав людини.

На заключному етапі доопрацювання знаходиться новий Цивільний Кодекс. На різних стадіях прийняття – інші законопроекти, зокрема, нові Кримінально-Процесуальний та Цивільно-Процесуальний Кодекси. До діючих КПК та ЦПК внесені суттєві зміни з метою тимчасового вирішення питання узгодженості їх положень з нормами нових законодавчих актів у сфері судової реформи.

Однак названі перетворення недостатньо забезпечені механізмами їх реалізації. Так, запроваджений в Україні ще у 2001р. інститут довічного утримання злочинців ще й досі ніяк не регламентовано.

На теперішній час Україна підписала всі міжнародно-правові документи відповідно до вимог Висновку та переважну більшість із них ратифікувала.

Серед них, зокрема, Європейська конвенція про захист прав та основних свобод людини, (далі – Європейська конвенція), Перший протокол та протоколи № 2, 4, 7 та 11 до неї. З ратифікацією цих міжнародно-правових документів Україна визнала юрисдикцію Європейського суду з прав людини (далі – Європейського суду). Таким чином, на порядок денний діяльності судів України було винесено як питання застосування норм Європейської конвенції, так і практичне використання рішень цього суду. І хоч практика застосування конвенційних норм та використання рішень Європейського суду національною судовою системою ще знаходиться в стадії становлення, все ж суди України впритул підійшли до їх використання, а деякі і до застосування прецедентних рішень Європейського суду з прав людини. Так, судова колегія Миколаївського обласного суду вперше в Україні при розгляді касаційної скарги в цивільній справі керувалася положеннями ст. 10 Європейської конвенції та прецедентним рішенням Європейського суду в справі Лінгенс проти Австрії.

Розглядаючи питання створення дієвого механізму імплементації міжнародно-правових норм у національне законодавство, необхідно, перш за все, вирішити такі проблеми: розробка та прийняття базового законодавства про міжнародно-правові норми в Україні; розробка та прийняття законодавства, що регулює діяльність правозастосовуючих органів у відповідності та з використанням норм міжнародного права; систематизація та активне впровадження у суспільні відносини норм міжнародного права.

Розробка та впровадження ефективного механізму імплементації норм міжнародного права в національну правову систему сприятиме не тільки реалізації курсу України на міжнародну інтеграцію. По-перше, це може дати потужний імпульс розвитку національного законодавства і, по-друге, - сприятиме підвищенню міжнародного авторитету української юридичної науки та активному залученню її до вирішення глобальних правових проблем, які складають предмет інтересів міжнародного суспільства.